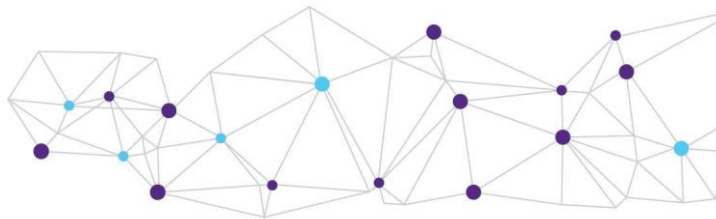

Policy preporuke za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju:

nacionalne policy preporuke na razini sustava visokog obrazovanja za Hrvatsku

Institut za razvoj obrazovanja
Ninoslav Šćukanec Schmidt

Naslov: Policy preporuke za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju: Nacionalne policy preporuke na razini sustava visokog obrazovanja za Hrvatsku

Izdavač: Institut za razvoj obrazovanja, Prilaz Gjüre Deželića 30, 10000 Zagreb, Hrvatska

Autor: Ninoslav Šćukanec Schmidt (Institut za razvoj obrazovanja)

Suradnici: Ivana Lončar, Zvonimir Anić, Ana Skledar Matijević (Institut za razvoj obrazovanja)

Urednik: Ninoslav Šćukanec Schmidt

Dizajn i grafičko oblikovanje: Institut za razvoj obrazovanja

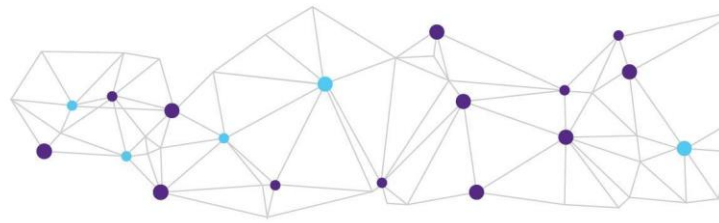
Ova publikacija koristi se u skladu s uvjetima i odredbama licence za nekomercijalnu uporabu *Creative Commons Attribution (CC BY) 4.0 International License*

Citirati kao: Šćukanec Schmidt, N. (2023). Policy preporuke za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju: nacionalne policy preporuke na razini sustava visokog obrazovanja za Hrvatsku. Zagreb: Institut za razvoj obrazovanja.

Ova publikacija dostupna je na stranici www.community-engagement.eu

Ova publikacija rezultat je projekta *Steering Higher Education for Community Engagement (SHEFCE)* financiranog iz programa Europske komisije Erasmus+, Ključna aktivnost 2, Strateška partnerstva (ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava: 2020-1-HR01-KA203-077797).

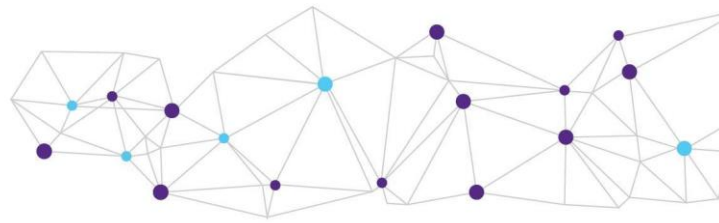
Stavovi iskazani u ovoj publikaciji isključivo su stavovi autora i Instituta za razvoj obrazovanja kao izdavača te ne odražavaju stavove institucija koje financiraju i sufinanciraju projekt. Institucije koje financiraju i sufinanciraju projekt ni na koji način nisu odgovorne za primjenu podataka iz ove publikacije.

Policy preporuke za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju: nacionalne policy preporuke na razini sustava visokog obrazovanja za Hrvatsku

Sadržaj

Sažetak.....	4
1. Uvod.....	6
2. Pregled kretanja u visokoobrazovnim politikama u Hrvatskoj koje imaju utjecaj na društveni angažman u visokom obrazovanju.....	7
3. Analiza glavnih izazova i prilika za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju u Hrvatskoj.....	12
Izazovi	12
Prilike	14
4. Policy preporuke za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju u Hrvatskoj ..	17
a. Dugoročne preporuke (8 -10 godina)	17
b. Srednjoročne preporuke (4 -7 godina)	19
c. Kratkoročne preporuke (1-3 godine)	21
5. Nacionalne konzultacije o policy preporukama s dionicima	25
Literatura	26
Dodatak	28
O autoru.....	28
O projektu SHEFCE	29
Kratice.....	31

Sažetak

Društveni angažman suradnički je proces u kojem visoka učilišta rade sa svojim vanjskim zajednicama kako bi odgovorile na društvene potrebe na obostrano koristan način. U trenutnom razdoblju nakon pandemije, obilježenim visokom inflacijom i krizama koje su posljedice oružanih sukoba, degradacijom okoliša, klimatskim promjenama i nedostatkom energenata, visoko obrazovanje i znanost mogu pružiti rješenja utemeljena na dokazima za izgradnju otpornih zajednica i prevladavanje ovih izazova kroz društveni angažman.

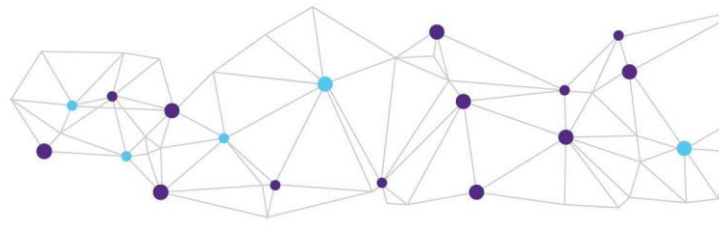
Društveni angažman uključen je u najvažnije propise koji reguliraju sustav visokog obrazovanja u Hrvatskoj, no postoji prostor za daljnje unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti kroz operacionalizaciju propisa i daljnji razvoj policy instrumenata putem kojih se propisi implementiraju u praksi. Stoga je cilj ove publikacije pružiti policy preporuke kreatorima politika na nacionalnoj razini i razini sustava visokog obrazovanja o tome kako unaprijediti društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti. Preporuke se temelje na analizi relevantnih politika i razvoja u Hrvatskoj i pružaju rješenja za identificirane izazove i prilike kroz kratkoročne, srednjoročne i dugoročne policy instrumente.

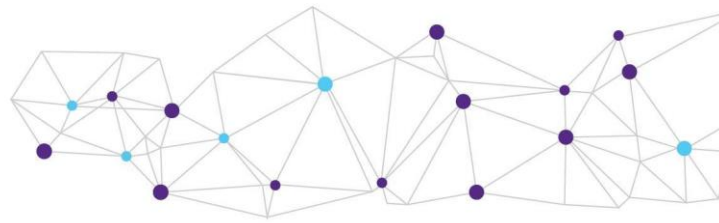
Među izazovima za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti je niska stopa stjecanja visokog obrazovanja, što ukazuje na to da određene skupine studenata mogu imati poteškoća u pristupu visokom obrazovanju ili su u opasnosti od odustajanja od studija. Nadalje, ponuda studijskih programa na visokim učilištima nije sustavno usklađena s trenutnim i budućim potrebama društva i gospodarstva. Dodatni izazov je što društveni angažman nije priznat kao kriterij za napredovanje u karijeri u visokom obrazovanju i znanosti. Ne postoji državna nagrada za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti. Naposljetku, izazov je i što do 2022. državni model financiranja visokog obrazovanja i znanosti nije bio poticajan za društveni angažman.

Policy preporuke naglašavaju važnost donošenja opsežnog nacionalnog akcijskog plana za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti za razdoblje od 2025. do 2027. Prije toga, preporuča se uključiti ciljeve društvenog angažmana u akcijski plan za jačanje socijalne dimenzije u visokom obrazovanju u Hrvatskoj tijekom razdoblja od 2023. do 2025., kako bi se poboljšali izgledi za podzastupljene i ranjive skupine studenata.

Nadalje, ključno je prepoznati društveni angažman kao jedan od kriterija za napredovanje u karijeri u visokom obrazovanju i znanosti te kao dio predviđenog nastavnog i istraživačkog opterećenja. Stvaranje nacionalne mreže i/ili organizacijskih jedinica za društveni angažman omogućili bi razmjenu znanja, informacija i primjera dobre prakse u društvenom angažmanu.

Kako bi se uspostavio dugoročan i stabilan izvor financiranja za društveni angažman, preporuča se provedba cjelovitih programskih ugovora između Ministarstva znanosti i obrazovanja (MZO) i visokih učilišta te znanstvenih instituta, s ciljevima koji se odnose na jačanje društvenog angažmana visokih učilišta i znanstvenih instituta. Osim programskog financiranja, MZO trebalo bi osigurati dodatna projektna sredstva za društveni angažman kroz otvorene pozive za projekte iz fondova i programa EU-a. Konačno, društvena relevantnost studijskih programa mogla bi se osigurati kroz implementaciju metoda društveno korisnog učenja između visokih učilišta i dionika iz zajednice, kao i primjenom instrumenata Hrvatskog kvalifikacijskog okvira u razvoju kvalifikacija i studijskih programa. Uključivanje standarda i kriterija za jačanje društvenog angažmana u vanjsko osiguranje kvalitete u visokom obrazovanju i znanosti moglo bi dodatno ojačati aktivnosti društvenog angažmana na visokim učilištima i znanstvenim institutima.

1. Uvod

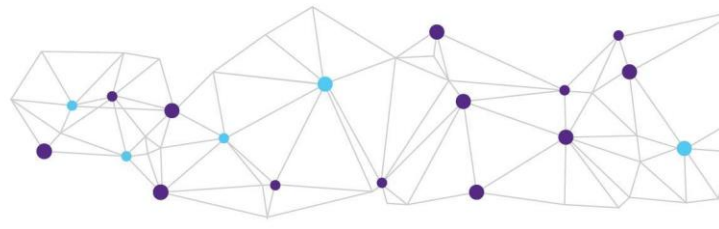
Ovaj nacrt policy preporuka izrađen je u sklopu Erasmus+ KA2 projekta *SHEFCE: Steering Higher Education for Community Engagement*¹ kojeg vodi Institut za razvoj obrazovanja (IRO) u periodu 2020.-2023. Na temelju istraživanja nacionalnih policy dokumenata u visokom obrazovanju i provedenih strukturiranih dijaloga s dionicima u visokom obrazovanju, grupa europskih stručnjaka izradila je u 2023. godini policy preporuke za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju u Hrvatskoj, Austriji, Belgiji-Flamanskoj zajednici, Irskoj i Španjolskoj – Kataloniji. Osim ovih nacionalnih policy preporuka, u okviru projekta SHEFCE izrađene su i policy preporuke za unapređivanje društvenog angažmana u Europskom prostoru visokog obrazovanja.

Projekt SHEFCE definira pojam društvenog angažmana u visokom obrazovanju kao proces u kojem se visoka učilišta uključuju u obostrano korisne aktivnosti s neakademsom zajednicom u kojoj djeluju s ciljem zadovoljavanja različitih društvenih potreba (političke, ekonomske, kulturne, društvene, tehnološke, okolišne i druge, koje utječu na kvalitetu života u nekom društvu). Znanje s visokog učilišta pomaže partnerima iz zajednice da postignu svoje ciljeve, a znanje partnera iz zajednice obogaćuje stvaranje znanja na visokom učilištu. U projektu SHEFCE društvena zajednica određuje se kao 'zajednica određena prostorom, identitetom i interesima', koja obuhvaća široki raspon vanjskih dionika – predstavnike javnih vlasti², organizacija civilnog društva, tvrtki, kulturnih organizacija, škola, bolnica te građana.

Tijekom 2022.-2023. godine u Hrvatskoj je istraživanje i strukturirani dijalog te izradu ovih policy preporuka proveo Ninoslav Šćukanec Schmidt, istraživač Instituta za razvoj obrazovanja (IRO). U strukturiranom dijalogu u prosincu 2022. sudjelovali su dionici u visokom obrazovanju, kao što su predstavnici agencija u visokom obrazovanju, visokih učilišta, lokalne samouprave, studenata i organizacija civilnog društva. Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH dostavilo je pismeno očitovanje putem e-maila na prijedlog policy preporuka u travnju 2023. godine.

¹ Informacije o projektu SHEFCE dostupne su na internetskim stranicama <https://community-engagement.eu/> ili <https://www.shefce.eu/>.

² Predstavnici javnih vlasti se odnose na predstavnike ministarstava, lokalne samouprave, javnih agencija i sl. u području obrazovanja.

2. Pregled kretanja u visokoobrazovnim politikama u Hrvatskoj koje imaju utjecaj na društveni angažman u visokom obrazovanju

Stopa stjecanja visokog obrazovanja u Hrvatskoj ispod je prosjeka EU. U Hrvatskoj je u 2020. stopa stjecanja visokog obrazovanja iznosila 36,6% za osobe u dobi od 25 do 34 godina, dok je prosjek EU-27 iznosio 40,5%³. Cilj na razini EU je ostvariti stopu stjecanja visokog obrazovanja od 45% do 2030., dok je taj cilj za EU do 2020. iznosio 40%. Dodatno, u Hrvatskoj je velika razlika između urbanih i ruralnih područja s obzirom na stopu stjecanja visokog obrazovanja za osobe u dobi od 25 do 34 godina – u gradovima je ta stopa u 2020. iznosila 51,3%, dok je u ruralnim područjima iznosila 24,8%. Za Hrvatsku je stoga razlika između urbanih i ruralnih područja iznosila 26,5% u odnosu na prosjek EU-27 od 22%⁴. Ova kretanja ukazuju da Hrvatska moguće nema dovoljno visokoobrazovanih za potreban društveni i gospodarski razvoj u narednim godinama. U svjetlu negativnog demografskog trenda te povećanog iseljavanja nakon ulaska Hrvatske u EU 2013. (među kojima najveću stopu iseljavanja bilježi dobna skupina od 25 do 40 godina), ovaj problem bi se mogao povećati u narednom razdoblju.

Stopa zaposlenosti osoba koje su nedavno završile visoko obrazovanje u Hrvatskoj ispod je prosjeka EU. Zaposlenost osoba koje su nedavno diplomirale upućuje na relevantnost kompetencija diplomiranih spram potreba društva, gospodarstva i tržišta rada. U Hrvatskoj je 2008. bilo zaposleno 86% osoba u dobi od 20 do 34 godine koje su završile visoko obrazovanje (ISCED 5 – 8) u prethodne tri godine. Ta je stopa do 2020. pala na 77,2%, dok je prosjek EU-27 te godine iznosio 83,6%⁵.

Hrvatska visoka učilišta od 2005. kontinuirano bilježe rast broja studijskih programa, što je u nesrazmjeru s kretanjima koje se odnose na broj upisanih. U 2017. Hrvatska je imala 1,481 akreditiranih studijskih programa⁶, a na visokim učilištima 2016./2017. bilo je upisanih 160,361 studenata. U listopadu 2022. u Hrvatskoj su bila akreditirana 1,682 studijska programa⁷ (13,6% više u odnosu na 2017.) te je na visokim učilištima 2021./2022. bilo upisanih 154,894 studenata (DZS, 2022), što je 3,4% manje studenata u odnosu na 2016./2017. Od 2016./2017. u Hrvatskoj se svake godine upisuje sve manje studenata. Zbog rasta broja studijskih programa i smanjenja broja upisanih studenata, svake godine raste broj nepopunjenih upisnih mjesta na visokim učilištima, tako da je 2018./2019. ostalo slobodnih 11,341 upisnih mjesta (Vlada RH, 2022a). Analiza prvog ciklusa reakreditacije visokih učilišta 2010.-2015. pokazala je da većina javnih visokih učilišta nije uskladila upisne kvote s potrebama društva, gospodarstva i tržišta rada (AZVO, 2017; Vlada RH, 2022c).

Od 2013. godine nadležne državne institucije uložile su značajna sredstva u razvoj Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO), važnog instrumenta za unaprjeđenje relevantnosti i kvalitete kvalifikacija u visokom obrazovanju i studijskih programa. Registar HKO sadrži 7 upisanih standarda kvalifikacija za područje visokog obrazovanja⁸. U veljači 2021. stupio je na snagu Zakon o izmjenama i dopuni Zakona o HKO-u kojim se željelo pojednostavniti i ubrzati upis standarda zanimanja i standarda kvalifikacija u Registar HKO-a. Ovim izmjenama i dopunama Vlada RH ustrojila je opsežnu međusektorsku organizacijsku strukturu za razvoj HKO-a, koja obuhvaća Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala, 25 sektorskih vijeća, nadležna ministarstva i agencije. Time je HKO postao važan

³ Eurostat, [edat_lfse_03]

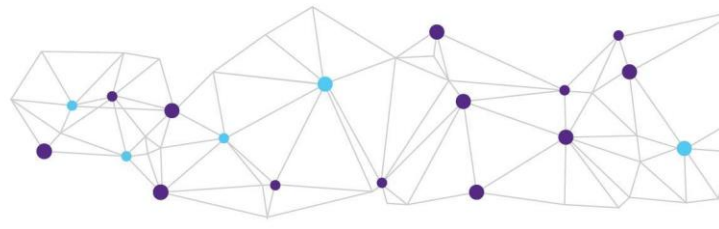
⁴ Eurostat, [edat_lfs_9913 i edat_lfs_9912]

⁵ Eurostat, [edat_lfse_24]

⁶ Svjetska banka (2019)

⁷ Agencija za znanost i visoko obrazovanje – baza podataka MOZVAG dostupna na <https://mozvag.srce.hr/preglednik/>, podatak na dan 28.10.2022.

⁸ Registar HKO-a je dostupan na <https://hko.srce.hr/registar/>, podatak na dan 28.10.2022.

instrument strukturne reforme za unapređenje relevantnosti i kvalitete visokoobrazovnih kvalifikacija i studijskih programa te za uspostavu sustavnih poveznica između visokih učilišta i njihovih studijskih programa s potrebama društva, gospodarstva, tržišta rada i pojedinaca (Vlada RH, 2022c).

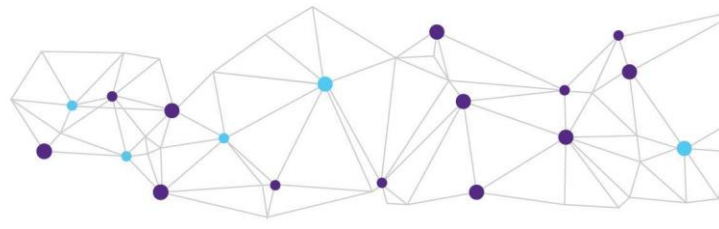
Hrvatski javni sustav financiranja visokog obrazovanja i znanosti unapređuje se od 2012., no još uvijek nije uspostavljeno cjelovito programsko financiranje između visokih učilišta i znanstvenih instituta te Vlade RH povezano s ostvarivanjem nacionalnih strateških ciljeva. Javno izdvajanje za visoko obrazovanje za 2019. u Hrvatskoj iznosilo je 0,86% BDP-a, dok je prosjek EU iznosio 1,19% BDP-a⁹. Kroz dva ciklusa pilot programskih ugovora, od 2012 do 2015. te od 2015. do 2018., te kroz programsko financiranje od 2018. do 2022., Vlada RH financirala je javni sustav visokog obrazovanja kroz tri komponente: a) temeljno financiranje za nastavnu i znanstvenu djelatnost na temelju novog linearnog sustava školarina, b) dodatno financiranje na temelju rezultata (do 5% temeljnog financiranja), c) financiranje specifičnih institucijskih ciljeva - do 3% ukupnog iznosa temeljnog i dodatnog financiranja na temelju rezultata (Vlada RH, 2018). Sredstva za plaće nisu bila uključena u ove cikluse programskog financiranja i predstavljaju dodatnu komponentu financiranja koja se dodjeljivala visokim učilištima na temelju historijske alokacije. Budući da je ovakav sustav financiranja manjim dijelom temeljen na pokazateljima kvalitete rada ustanove, u manjoj mjeri omogućio je ostvarivanje nacionalnih strateških ciljeva u visokom obrazovanju i znanosti.

Novi Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti koji je donesen 7.10.2022. omogućuje uspostavu cjelovitog programskog financiranja visokog obrazovanja i znanosti temeljenog na rezultatima koji unapređuju „kvalitetu, relevantnost i socijalnu osjetljivost visokog obrazovanja“ (Vlada RH, 2022c). Ovaj zakon, u dijelu koji se odnosi na financiranje putem programskih ugovora, donosi značajnu novinu, jer među ciljevima kojima će se financirati razvojna proračunska komponenta javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta navodi sljedeći cilj: „razvoj programa kojima se jača društveni angažman visokog učilišta, odnosno znanstvenog instituta u zajednici, s posebnim naglaskom na jačanje različitosti, pravičnosti i socijalne uključenosti u visokom obrazovanju i znanosti“ (Vlada RH, 2022b).

Javni sustav vezan uz studentski standard znatno je unaprijeđen od 2012. na način da jača pravičnost i socijalnu uključenost u visokom obrazovanju. U svrhu proširivanja dostupnosti visokog obrazovanja od 2012. Vlada RH subvencionira školarinu svim studentima preddiplomskih i diplomskih studija koji se prvi put upisuju na studij na javnim visokim učilištima te im time omogućuje da prvu godinu studiraju besplatno. Kako bi potaknula završavanje studija, Vlada RH uvela je „linearni sustav školarina“, što znači da država subvencionira školarinu i u sljedećim godinama studiranja samo onim studentima koji prikupe propisani minimalni broj ECTS-bodova. Od 2013. sustav dodjeljivanja državnih stipendija je promijenjen na način da se najveći broj državnih stipendija dodjeljuje na temelju potrebe, tj. na temelju socio-ekonomskog statusa studenata. Vlada RH na godišnjoj razini dodjeljuje 10.000 stipendija studentima nižeg socio-ekonomskog statusa te time povećava dostupnost, jača socijalnu dimenziju visokog obrazovanja te povećava završnost u visokom obrazovanju (Vlada RH, 2022d). Eurostudent istraživanje za Hrvatsku pokazuje da se udio studenata čiji roditelji nemaju završeno visoko obrazovanje (što je pokazatelj nepovoljnijeg socio-ekonomskog statusa) povećao s 50% u 2010. na 55% u 2019¹⁰, što pokazuje da ovaj skup mjera daje pozitivne rezultate.

⁹ Eurostat, [educ_uoe_fine06]

¹⁰ Eurostudent baza, <https://database.eurostudent.eu/drm/>

U 2019. (Rimac, 2021) 31% hrvatskih studenata financiralo je svoj studij putem stipendija, dok ih je 45% financiralo putem prihoda od rada tijekom studija i 73% od prihoda svoje obitelji. Stipendije su pokrivale oko 10% ukupnih prosječnih mjesečnih prihoda studenata, što ukazuje da se studenti tijekom studiranja primarno financiraju iz privatnih izvora (visina prosječnih mjesečnih studentskih prihoda od rada pokriva 38%, a obitelj 32% prosječnih mjesečnih prihoda studenata).

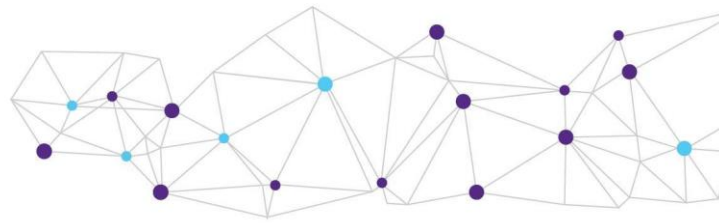
U 2019. u Hrvatskoj 10,6% studenata živjelo je u studentskom domu (Rimac, 2021), dok u prosjeku 20% europskih studenata živi u studentskim domovima (Vlada RH-NPOO, 2021). Zbog toga Vlada RH namjerava do 2027. financirati izgradnju novih studentskih domova, rekonstruirati i modernizirati postojeće studentske domove te na taj način smanjenjem troška smještaja tijekom studiranja povećati dostupnost visokog obrazovanja studentima u nepovoljnom položaju (Vlada RH-NPOO, 2021).

Podizanje istraživačkog i inovacijskog kapaciteta u visokom obrazovanju i znanosti u periodu 2021.-2027. najvećim je dijelom usmjereno na STEM i IKT područja. Ključni nacionalni strateški razvojni dokumenti (MRRFEU, 2021; Vlada RH, 2021, 2022d) podizanje istraživačkog i inovacijskog kapaciteta najvećim dijelom usmjeravaju u STEM i IKT područja. Ovi dokumenti ne uspostavljaju vezu između STEM i IKT područja s jedne strane te inovacija na području pružanja usluga (npr. u sektoru turizma), u marketingu, organizacijskoj transformaciji institucija, ili pak u društvenim i humanističkim znanostima s druge strane (OECD, 2019). Snažan fokus u navedenim dokumentima je na jačanju izvrsnosti u znanosti i suradnji s gospodarstvom, dok se ne spominje važnost društveno odgovornog istraživanja usmjerenog na društvene potrebe neakademske zajednice. Do 2027. država će nastaviti dodjeljivati 3,400 državne stipendije godišnje studentima na studijskim programima u STEM područjima i za deficitarna zanimanja (Vlada RH, 2022d).

U svrhu sustavnog razvoja socijalne dimenzije u visokom obrazovanju, Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH (MZO) donijelo je „Nacionalni plan za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja u RH 2019.-2021“. Od 2015. pri MZO-u djeluje međusektorska Nacionalna skupina za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja, koja je angažirana na izradi, praćenju i evaluaciji navedenog Nacionalnog plana. Nacionalni plan (MZO, 2019) ustanovio je 16 kategorija podzastupljenih i ranjivih skupina u visokom obrazovanju. Njegovo Izvješće o provedbi (MZO, 2022a) pokazuje ispunjavanje većeg dijela od ukupno 33 cilja, no isto tako pokazuje potrebu za nastavkom provođenja aktivnosti kojima se unaprjeđuje pristup visokom obrazovanju, omogućuju jednake prilike svim studentima tijekom studiranja te podiže stopa završavanja studija i zapošljavanja podzastupljenih i ranjivih skupina.

Izvješće o provedbi Nacionalnog plana pokazuje kako se niz ciljeva i aktivnosti može ispuniti u budućnosti kroz suradnju visokih učilišta s dionicima lokalne zajednice: povećanje interesa za pristup visokom obrazovanju kroz 'outreach' programe; obrazovno savjetovanje, profesionalno usmjeravanje i samoinformiranje; priznavanje prethodnog učenja; profesionalno usavršavanje nastavnika i nenastavnog osoblja za rad s podzastupljenim i ranjivim skupinama; razvoj i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju; suradnja s alumnijima u svrhu povećanja zapošljivosti i sl. MZO (2022b) najavio je donošenje novog akcijskog plana mjera za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja 2023.-2025.

Hrvatska je lider u izgradnji novih policy instrumenata za unaprjeđenje socijalne dimenzije unutar Bolonjskog procesa koji okuplja 47 država članica. Od 2018. Hrvatska supredsjeda Radnom skupinom za socijalnu dimenziju pri Skupini za praćenje Bolonjskog procesa (*Bologna Follow-up Group* - BFUG). Ova radna skupina izradila je novi strateški dokument, „Principi i smjernice za jačanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja u Europskom

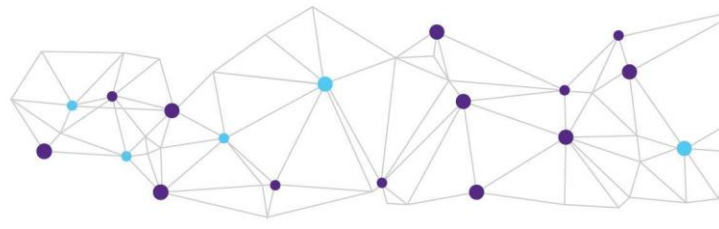
prostoru visokog obrazovanja“, koji su ministri nadležni za visoko obrazovanje usvojili u Rimskom priopćenju (2020b). Ovaj dokument sadrži 10 principa za socijalnu dimenziju koji državama članicama treba pomoći u daljnjem razvoju i operacionalizaciji politike socijalne dimenzije visokog obrazovanja. Jedan od principa socijalne dimenzije (princip br. 9.) navodi da „visokoobrazovne institucije trebaju osigurati da društveni angažman u visokom obrazovanju promovira različitost, pravičnost i uključivost“ (Rimsko priopćenje, 2020b). Hrvatska kao članica Bolonjskog procesa koristila je dokument Principi i smjernice za socijalnu dimenziju kao podlogu za izradu nacionalnog akcijskog plana mjera za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja 2023.-2025.

Izvešće Europske komisije/Eurydice *Towards equity and inclusion in higher education in Europe* (EK, 2022:90-91) pokazuje da je Europska komisija, u suradnji s BFUG Radnom skupinom za socijalnu dimenziju, izradila indikatore za svaki od 10 principa socijalne dimenzije. U izvješću je navedeno da Hrvatska aktivno radi na implementaciji principa broj 9: pruža financijsku pomoć visokim učilištima za razvoj društvenog angažmana visokih učilišta kojim se promovira različitost, pravičnost i uključivost. Isto izvješće navodi da vanjski sustav osiguranja kvalitete u Hrvatskoj evaluira društveni angažman visokih učilišta kojim se promovira različitost, pravičnost i uključivost. Izvješće zaključuje da je Hrvatska, na skali 0-4 bodova, ostvarila 2 bodova u implementaciji principa broj 9, čime se otvara potreba za nastavkom aktivnog implementiranja principa broj 9 za društveni angažman u visokom obrazovanju na nacionalnoj razini.

Novi Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti iz 2022. trebao bi unaprijediti i modernizirati upravljanje ljudskim potencijalima na način da omogući više fleksibilnosti u zapošljavanju, radnim uvjetima i napredovanju u zvanjima (Vlada RH, 2022a), sukladno potrebama društva, gospodarstva i lokalne zajednice u kojima djeluju visoka učilišta. Također, novi zakon trebao bi potaknuti uspostavu novog organizacijskog ustroja sveučilišta i znanstvenih instituta kroz funkcionalnu integraciju pojedinih sastavnica (Vlada RH, 2021-NPOO), čime bi se ojačali upravljački kapaciteti za strateško upravljanje ljudskim potencijalima na centralnoj razini visokih učilišta te time izbjeglo rasipanje resursa koje se ulaže u društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti.

Do 2022. nacionalni su propisi predviđali da je radno opterećenje zaposlenih u znanstveno-nastavnim zvanjima usmjereno 50% na nastavu i 50% na znanstvena istraživanja. Time se nije ostavilo dovoljno prostora i fleksibilnosti za obavljanje društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti (OECD, 2019:125-126). Društveni angažman se nije priznavao kao kriterij za napredovanje u zvanju te nije postojao sustav nagrađivanja na nacionalnoj razini za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti. Zbog toga je u 2019. OECD istaknuo (2019:14) da društveni angažman u hrvatskom visokom obrazovanju ovisi primarno o entuzijazmu i predanosti pojedinaca zaposlenih na visokim učilištima, često se implementira ad hoc, bez sustavne podrške i priznanja.

Financiranje i razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti u Hrvatskoj u protekloj dekadi odvijalo se uglavnom kroz projektno financiranje u okviru programa i fondova EU. OECD (2019:128) navodi da ne postoji dugoročno održivi izvor financiranja na nacionalnoj razini koji bi omogućio razvoj institucionalnih strategija, infrastrukture i inicijativa za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti. Dosadašnje financiranje i razvoj za ovo područje temeljili su se uglavnom na projektnom financiranju putem Europskog socijalnog fonda (ESF) i Erasmus+ programa koji su imali ograničeno trajanje (do tri godine) te su projektne aktivnosti, organizacijske strukture i zaposleno osoblje za društveni angažman često prestali s radom nakon što su projekti završili (OECD, 2019). Zbog toga su aktivnosti društvenog angažmana često fragmentirane i nisu dio dugoročnog institucionalnog strateškog planiranja kod dionika koji su se bavili razvojem ovog područja.

Primjerice, Vlada RH – Ured za udruge (2017) dodijelila je 27 milijuna KN (oko 3.6 milijuna EUR) za podršku razvoju partnerstva organizacija civilnog društva i visokoobrazovnih ustanova za provedbu programa društveno korisnog učenja putem ESF-a. Međutim, povećano ulaganje putem fondova i programa EU nije praćeno adekvatnom pripremom i reformom organizacijskog ustroja visokih učilišta. Zbog toga su izostali dugoročni rezultati, održivost ovakvog projektnog financiranja i njihov utjecaj na zajednicu i visoka učilišta (OECD, 2019).

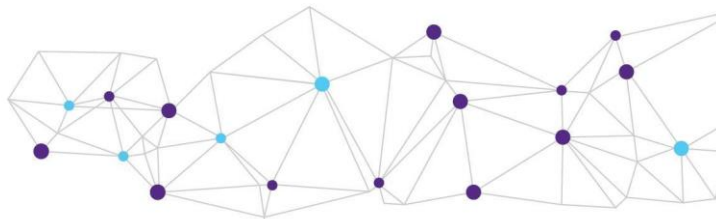
Novi prioriteti programa Erasmus+ za period od 2021. do 2027. uključuju jačanje različitosti, uključivosti i društvenog angažmana u obrazovanju. Postoje četiri horizontalna prioriteta u programu Erasmus+ za period od 2021. do 2027. koji se odnose na (1) jačanje različitosti i uključivosti, (2) povećanje sudjelovanja u demokratskom životu, (3) zaštitu okoliša i borbu protiv klimatskih promjena te na (4) unaprjeđenje digitalne transformacije. Stoga, očekuje se da visoka učilišta koja posjeduju Erasmus povelju za visoko obrazovanje (preduvjet za sudjelovanje u programu Erasmus+) aktivno pristupe podzastupljenim i ranjivim skupinama studenata oblikujući strategije za uključivost tijekom akademske mobilnosti, oblikuju zelene prakse u provedbi Erasmus+ aktivnosti te da unaprjeđuju društveni angažman sudionika akademske mobilnosti. Hrvatska sudjeluje u programu Erasmus+ od njegovog početka 2014. U 2022. hrvatska nacionalna agencija za Erasmus+, Agencija za mobilnost i programe EU, pokrenula je *SALTO Resource Centre for Inclusion and Diversity in Education and Training*. Misija ovog centra je da pruža pomoć nacionalnim agencijama za Erasmus+ u 33 zemlje i drugim obrazovnim institucijama u Europi u razvoju strategija za unaprjeđenje uključivosti u obrazovanju i izobrazbi.

Putem programa Erasmus+ kreiran je međunarodno prepoznatljiv alat za sustavan razvoj društvenog angažmana na europskim visokim učilištima i njihovim društvenim zajednicama: „TEFCE alati za procjenu društvenog angažmana u visokom obrazovanju: okvir za institucionalnu samorefleksiju“. TEFCE alati¹¹ (Farnell et al., 2020) omogućuju visokim učilištima, društvenim zajednicama i tijelima javnih vlasti nadležnim za visoko obrazovanje razumijevanje svih dimenzija i razina društvenog angažmana u visokom obrazovanju. Visokim učilištima ovi alati omogućuju da analitički utvrde koliko su uspješna u svakoj dimenziji društvenog angažmana i u kojem smjeru mogu napredovati, dok tijelima javnih vlasti pružaju analitičan i dokumentirani uvid u napredak visokih učilišta u razvoju društvenog angažmana. Pouzdanost TEFCE alata dokazana je njegovom primjenom na osam europskih sveučilišta (uključivši Sveučilište u Rijeci u Hrvatskoj), a Institut za razvoj obrazovanja iz Zagreba (IRO) upravljao je izradom TEFCE alata u okviru projekta „TEFCE: Prema europskom okviru za društveni angažman visokih učilišta“¹² (2018.-2020.) te posjeduje značajnu ekspertizu koju može pružiti za primjenu TEFCE alata na različitim hrvatskim visokim učilištima. Putem drugog Erasmus+ projekta „SHEFCE: Upravljanje visokim obrazovanjem za društveni angažman“¹³ (2020.-2023.), izrađeni su obrasci za izradu akcijskih planova koji omogućuju visokim učilištima da rezultate primjene TEFCE alata pretvore u konkretne akcijske planove s određenim ciljevima i mjerama putem kojih unaprjeđuju svoj društveni angažman.

¹¹ Dostupni na internetskoj stranici <https://community-engagement.eu/>

¹² Više informacija o projektu TEFCE dostupno je na internetskim stranicama <https://community-engagement.eu/> te na <https://en.iro.hr/2022/06/29/tefce-towards-a-european-framework-for-community-engagement-of-higher-education-2/>

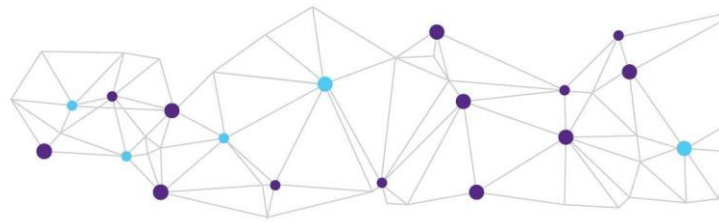
¹³ Više informacija o projektu SHEFCE dostupno je na internetskim stranicama <https://community-engagement.eu/> te na <https://en.iro.hr/2022/05/12/steering-higher-education-for-community-engagement/>

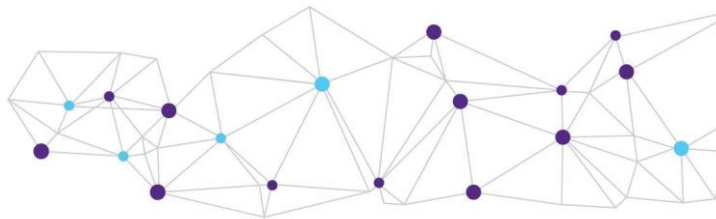
3. Analiza glavnih izazova i prilika za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju u Hrvatskoj

Izazovi

<p>1. Niska stopa stjecanja visokog obrazovanja* ukazuje na to da određene grupe studenata mogu imati poteškoće u pristupu visokom obrazovanju ili su u riziku od odustajanja od studija</p> <p>2020: HR – 36,6% EU-27 – 40,5%</p> <p>ET 2030 – 45%</p> <p><small>*Odnosi se na populaciju u dobi od 25 do 34 koja je uspješno završila visoko obrazovanje (ISCED 5-8)</small></p>	<p>Uzevši u obzir negativni demografski trend, iseljavanje značajnog djela stanovništva nakon ulaska u EU 2013., kontinuirano smanjivanje broja upisanih na visoka učilišta od 2016./2017. te rasta broja nepopunjenih upisnih mjesta na visokim učilištima, Hrvatska je u opasnosti da neće imati dovoljan broj visokoobrazovanih za potreban društveni i gospodarski razvoj. Zbog toga će u periodu do 2030. biti važno (a) motivirati za visoko obrazovanje društvene skupine koje nemaju aspiracije za visokim obrazovanjem ili koje imaju otežan pristup visokom obrazovanju te (b) osigurati da oni koji upišu studij ga uspješno završe.</p> <p>Nacionalni plan za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja (MZO, 2019) ustanovio je 16 kategorija podzastupljenih i ranjivih skupina koje imaju otežan pristup visokom obrazovanju ili su u riziku da ne završe upisani studij. Postoji značajna razlika između urbanih i ruralnih područja u stopi stjecanja visokog obrazovanja, što upućuje na to da studenti iz ruralnih područja imaju otežani pristup visokom obrazovanju i u većem su riziku od odustajanja od studija.</p> <p>Izravni i neizravni oblici javne studentske financijske pomoći (stipendije, oslobođenje od plaćanja školarina, smještaj u studentskom domu, subvencionirana prehrana) jednim se dijelom temelje na uspjehu i povezani su sa stjecanjem ECTS bodova. To predstavlja izazov za pravičnost u visokom obrazovanju (Svjetska banka, 2019) jer svi studenti nemaju jednake mogućnosti za uspjeh (određene grupe studenata suočene su okolnostima izvan njihove kontrole, kao što su niži socio-ekonomski status, etničke manjine, studenti s posebnim potrebama i sl.). Izvanredni studenti nemaju pravo ni na koju javnu financijsku pomoć (usprkos tome što sva Eurostudent istraživanja za Hrvatsku pokazuju da među njima ima značajan udio podzastupljenih i ranjivih studenata), čime je ta velika skupina studenata (28% od ukupnog broja studenata; DZS, 2022) u značajnom riziku od odustajanja od studija.</p> <p>Do listopada 2022. ključni javni razvojni dokumenti za područje visokog obrazovanja u Hrvatskoj nisu prepoznali društveni angažman visokih učilišta važnim za podizanje aspiracija i otvaranje pristupa visokom obrazovanju, za napredovanje u studiju i poticanje završnosti te za uspješan prelazak studenata na tržište rada. Zbog toga do listopada 2022. društveni angažman visokih učilišta nije bio prepoznat kao policy područje kojim se moglo, između ostalog, unaprjeđivati pravičnost i socijalnu uključenost u visokom obrazovanju.</p>
<p>2. Niska stopa zaposlenosti diplomiranih* ukazuje na moguće nepodudaranje između stečenih</p>	<p>Niska stopa zaposlenosti ukazuje na to da kompetencije diplomiranih nisu prepoznate na tržištu rada i/ili da postoji neusklađenost između stečenih kvalifikacija te sadašnjih i budućih potreba društva i gospodarstva. To ukazuje na moguće nedostatke u oblikovanju studijskih programa koji nisu sustavno usklađeni s potrebama društva i gospodarstva. Na ovakav zaključak upućuje i nesrazmjer između značajnog rasta akreditiranih studijskih programa te kontinuiranog smanjivanja broja upisanih studenata. To ukazuje i na mogući problem u</p>

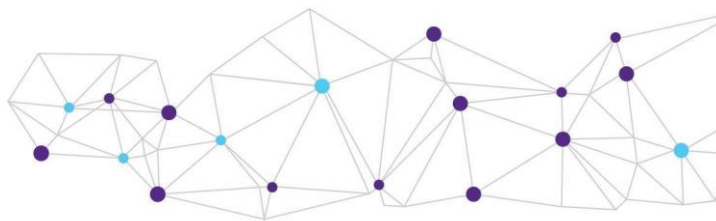
<p>kvalifikacija i potreba društva i gospodarstva</p> <p>2020: HR – 77,2% EU-27 – 83,6%</p> <p><small>*Odnosi se na nedavno diplomirane u dobi od 20 do 34 koji su završili visoko obrazovanje (ISCED 5-8) u prethodne tri godine</small></p>	<p>strukturi studijskih programa koji u dovoljnoj mjeri ne uključuju obavljanje obvezne stručne prakse ili elemente društveno korisnog učenja.</p> <p>Programi društvenog korisnog učenja (kao učinkovit način povezivanja studenata i visokoškolskih nastavnika s organizacijama civilnog društva (OCD) i širom društvenom zajednicom u svrhu razvoja i provedbe projekata kojima se rješava neki konkretan društveni problem) ne razvijaju se sustavno na visokim učilištima, već primarno u okviru EU projekata pa njihova provedba često završava kada završi projektno financiranje (Vlada RH, 2017).</p>
<p>3. Nedostatak strateškog upravljanja ljudskim potencijalima u visokom obrazovanju i znanosti ima negativan utjecaj na razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju</p>	<p>Društveni angažman ne priznaje se kao kriterij za napredovanje u zvanju te ne postoji sustav nagrađivanja na nacionalnoj razini za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti. OECD (2019) navodi da društveni angažman u visokom obrazovanju ovisi primarno o entuzijazmu i predanosti pojedinaca zaposlenih na visokim učilištima, često se implementira ad hoc, bez sustavne podrške i priznanja.</p> <p>Nacionalni propisi predviđaju da je radno opterećenje zaposlenih u znanstveno-nastavnim zvanjima usmjereno 50% na nastavu i 50% na znanstvena istraživanja pa time ne ostavljaju dovoljno prostora i fleksibilnosti za obavljanje društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti. Zbog ovakvih pravila društveni angažman u visokom obrazovanju često nije priznat kao dio akademskog ili istraživačkog radnog opterećenja.</p> <p>Na nacionalnoj razini ne postoji sustavna pomoć zaposlenicima visokih učilišta i dionicima u zajednici za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju u smislu kreiranja mreže stručnjaka za razmjenu znanja i primjera dobre prakse, stvaranja online baze znanja s korisnim resursima i alatima ili dostupnosti programa profesionalnog usavršavanja za sve dionike za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju.</p> <p>Zbog dosadašnjeg modela financiranja plaća direktno iz državnog proračuna za zaposlene na javnim visokim učilištima i javnim znanstvenim institutima, nedovoljno su razvijeni kapaciteti za strateško upravljanje ljudskim potencijalima na razini visokih učilišta. Zapošljavanje dionika iz zajednice može biti problematično za visoka učilišta ukoliko se takva radna mjesta namjeravaju financirati iz državnog budžeta. Dodatno, dosadašnja većinom dezintegrirana organizacijska struktura, nije razvila dostatne kapacitete na centralnoj razini visokih učilišta za strateško upravljanje. Zbog toga su dosadašnje inicijative za društveni angažman na visokim učilištima često bile fragmentirane i nisu stvorile dugoročno održive resurse i infrastrukturu.</p>
<p>4. Do 2022. model financiranja visokog obrazovanja i znanosti nije bio poticajan za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju</p>	<p>Do 2022. javni sustav financiranja visokog obrazovanja i znanosti samo je manjim dijelom bio povezan s ostvarivanjem nacionalnih strateških ciljeva u visokom obrazovanju, tj. većim dijelom se temeljio na historijskim alokacijama visokim učilištima i znanstvenim institutima. Premda se programsko financiranje provodi od 2012., njegova komponenta dodatnog financiranja na temelju rezultata i komponenta financiranja specifičnih institucijskih ciljeva nisu sadržavale ciljeve i indikatore za društveni angažman u visokom obrazovanju.</p>

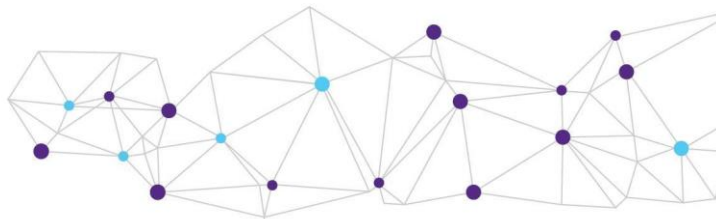
	<p>U nepostojanju dugoročno stabilnog financiranja društvenog angažmana u visokom obrazovanju, dosadašnje financiranje i razvoj za ovo područje temeljili su se uglavnom na projektnom financiranju putem Europskog socijalnog fonda (ESF) i Erasmus+ programa. EU projekti su imali ograničeno trajanje (do tri godine) te su projektne aktivnosti, organizacijske strukture i zaposleno osoblje često prestali s radom nakon što su projekti završili (OECD, 2019). Zbog toga su aktivnosti društvenog angažmana često fragmentirane i nisu dio dugoročnog institucionalnog strateškog planiranja kod dionika koji su se bavili razvojem ovog područja.</p>
<p>5. Razvoj istraživačkog i inovacijskog kapaciteta primarno usmjereno na STEM i IKT područja te suradnju s poslovnim sektorom, dok izostaje istraživanje usmjereno na potrebe lokalnih zajednica</p>	<p>Podizanje istraživačkog i inovacijskog kapaciteta u visokom obrazovanju i znanosti u periodu 2021.-2027. najvećim je dijelom usmjereno na STEM i IKT područja. Nacionalni razvojni dokumenti (Vlada RH, 2021, 2022d; MRRFEU, 2021) ne spominju važnost povezivanja STEM i IKT područja s društvenim, humanističkim i drugim područjima znanosti u svrhu razvoja interdisciplinarnosti kao važnog elementa za razvoj inovacija potrebnih za održiv društveni i gospodarski razvoj. Snažan fokus u navedenim dokumentima je na jačanju izvrsnosti u znanosti i suradnji s gospodarstvom, dok se ne spominje važnost društveno odgovornog istraživanja usmjerenog na društvene potrebe lokalnih zajednica unutar kojih djeluju visoka učilišta i znanstveni instituti.</p>

Prilike

<p>1. Uključiti razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju u novi nacionalni akcijski plan za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja za 2023.-2025.</p>	<p>Društvenim angažmanom u visokom obrazovanju moguće je rješavati različite društvene, gospodarske, ekološke, zdravstvene, kulturne i druge potrebe zajednica u kojima djeluju visoka učilišta. To znači da je društvenim angažmanom moguće unaprjeđivati i socijalnu dimenziju visokog obrazovanja. To potvrđuje i ključni europski dokument za razvoj socijalne dimenzije u okviru Bolonjskog procesa, Principi i smjernice za socijalnu dimenziju visokog obrazovanja (Rimsko priopćenje, 2020b), koji navodi da „visokoobrazovne institucije trebaju osigurati da društveni angažman u visokom obrazovanju promovira različitost, pravičnost i uključivost“.</p> <p>Budući da je usvojeno Izvješće o provedbi Nacionalnog plana za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja za period od 2019. do 2021. (MZO, 2022a) te najavljena izrada novog nacionalnog akcijskog plana za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja za period od 2023. do 2025. (MZO, 2022b), otvara se prilika za uključivanjem cilja u novi plan koji se odnosi na razvoj društvenog angažmana visokih učilišta, u svrhu unaprjeđenja socijalne dimenzije visokog obrazovanja. Budući da je planirano da Nacionalna skupina za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja nastavi s radom do 2025. , poželjno je razmotriti proširivanje sastava skupine stručnjacima za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju.</p> <p>Novim nacionalnim akcijskim planom za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja za period 2023.-2025. mogla bi se sustavno povećavati stopa stjecanja visokog obrazovanja, budući da plan može sadržavati policy instrumente za proširivanje pristupa visokom obrazovanju podzastupljenim i ranjivim skupinama, za njihov napredak i uspješan završetak</p>
---	--

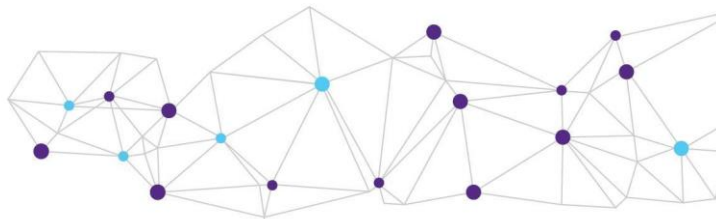

	<p>studija te za uspješan prelazak na tržište rada. Niz mjera iz novog nacionalnog plana mogle bi biti implementirane kroz različite dimenzije društvenog angažmana visokih učilišta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - povećanje interesa za pristup visokom obrazovanju kroz 'outreach' programe, u suradnji s organizacijama koje djeluju u lokalnoj zajednici; - obrazovno savjetovanje i profesionalno usmjeravanje u suradnji s lokalnim organizacijama kako bi se pružili pouzdani savjeti o pristupu i uspješnom završavanju studija te uspješnom prelasku na tržište rada; - priznavanje prethodnog učenja u suradnji s dionicima u lokalnoj zajednici; - profesionalno usavršavanje nastavnika i nenastavnog osoblja za rad s podzastupljenim i ranjivim skupinama; - razvoj i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju u suradnji s organizacijama koje djeluju u lokalnoj zajednici; - suradnja s bivšim studentima okupljenim u alumni organizacije u svrhu povećanja zapošljivosti diplomiranih studenata.
<p>2. Unaprijediti društvenu relevantnost studijskih programa primjenom društveno korisnog učenja te instrumenata Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO)</p>	<p>Putem programskog financiranja visokih učilišta te kroz EU fondove i programe, pruža se prilika potaknuti visoka učilišta na razvijanje programa društveno korisnog učenja. Društveno korisno učenje ima društvenu komponentu koja približava visokoobrazovne ustanove organizacijama civilnog društva (OCD) i širem društvenom okruženju u svrhu provedbe projekata za rješavanje konkretnih društvenih problema – to daje studentima i nastavnicima osjećaj da čine nešto dobro i pozitivno, a istovremeno stječu iskustva važna za nastavak karijere i veću zapošljivost (Vlada RH, 2017.).</p> <p>Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO) povezuje brojne alate strukturne reforme u visokom obrazovanju kojima bi se mogla povećati relevantnost kvalifikacija i studijskih programa sukladno društvenim i gospodarskim potrebama te potrebama pojedinaca. Primjenom alata HKO-a povećava se relevantnost ishoda učenja i ECTS bodovnog sustava, čime se poboljšava struktura studijskih programa i mehanizmi za osiguravanje kvalitete (Svjetska banka, 2019). Primjena metodologije HKO-a u visokom obrazovanju mogla bi osigurati aktivno i sustavno sudjelovanje dionika iz zajednice iz različitih sektora u izradi visokoobrazovnih kvalifikacija i studijskih programa. U narednom razdoblju važno bi bilo uključiti u organizacijsku strukturu za razvoj HKO-a više dionika iz zajednice (organizacije civilnog društva, predstavnici škola, kulturnih ustanova i sl.). Stoga, primjena metodologije HKO-a u povećanju društvene relevantnosti studijskih programa mogla bi imati pozitivan utjecaj na jačanje društvenog angažmana u visokom obrazovanju.</p>
<p>3. Uspostaviti cjelovito programsko financiranje visokog obrazovanja i znanosti koje unapređuje društveni angažman u visokom obrazovanju</p>	<p>Novi Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti donesen 2022. omogućuje uspostavu cjelovitog programskog financiranja. Među ciljevima kojima će se financirati razvojna proračunska komponenta javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta ovaj zakon donosi značajnu novinu jer navodi sljedeći cilj: „razvoj programa kojima se jača društveni angažman visokih učilišta, odnosno znanstvenog instituta u zajednici, s posebnim naglaskom na jačanje različitosti, pravičnosti i socijalne uključivosti u visokom obrazovanju i znanosti“ (Vlada RH, 2022b). Time se otvara mogućnost dugoročnog i stabilnog izvora financiranja društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti.</p>

	<p>U svrhu operacionalizacije ovog cilja iz programskih ugovora, MZO i visoka učilišta imaju mogućnost primijeniti „TEFCE alate za procjenu društvenog angažmana u visokom obrazovanju: okvir za institucionalnu samorefleksiju“ (Farnell et al., 2020) koji omogućuju visokim učilištima, društvenim zajednicama i javnim tijelima nadležnim za visoko obrazovanje razumijevanje svih dimenzija i razina društvenog angažmana. Visokim učilištima ovi alati omogućuju da analitički utvrde koliko su uspješna u svakoj dimenziji društvenog angažmana i u kojem smjeru mogu napredovati, dok javnim tijelima pružaju analitičan i dokumentirani uvid u napredak visokih učilišta u razvoju društvenog angažmana. Stručnjaci angažirani na spomenutim Erasmus+ projektima TEFCE i SHEFCE mogli bi pružiti stručnu pomoć potrebnu za primjenu TEFCE alata¹⁴.</p> <p>Osim navedenog programskog financiranja, Vlada RH bi trebala razmotriti mogućnost dodatnog projektnog financiranja društvenog angažmana u visokom obrazovanju putem poziva za dodjelu bespovratnih sredstava kroz fondove i programe EU. Time bi se uspostavio strateški balans između dugoročnog stabilnog financiranja (programski ugovori) te kratkoročnog projektnog financiranja.</p>
<p>4. Osnažiti ljudske potencijale potrebne za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju</p>	<p>Novi Zakon o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti iz 2022. trebao bi unaprijediti i modernizirati upravljanje ljudskim potencijalima na način da omogući više fleksibilnosti u zapošljavanju, radnim uvjetima i napredovanju u karijeri (Vlada RH, 2022a), sukladno potrebama društva, gospodarstva i lokalne zajednice u kojima djeluju visoka učilišta. Važno bi bilo osigurati da se društveni angažman priznaje kao kriterij za napredovanje u karijeri u visokom obrazovanju te da je priznat kao dio propisanog akademskog ili istraživačkog radnog opterećenja – ovakvi kriteriji mogli bi biti definirani na nacionalnoj razini sa strane Nacionalnog vijeća za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj (MZO nema nadležnost za definiranje kriterija za napredovanje u karijeri u visokom obrazovanju i znanosti) te na institucionalnoj razini sa strane samih visokih učilišta.</p> <p>Projektno financiranje putem programa i fondova EU (npr. ESF, Erasmus+) moglo bi se koristiti za kreiranje mreže stručnjaka za razmjenu znanja i primjera dobre prakse, stvaranja online baze znanja s korisnim resursima i alatima te za pokretanje programa profesionalnog usavršavanja za sve dionike za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju. Ovaj oblik financiranja mogao bi se koristiti i za pokretanje nacionalne nagrade zaslužnim pojedincima na visokim učilištima, znanstvenim institutima i dionicima u zajednici za društveni angažman u visokom obrazovanju.</p> <p>Alternativno, nacionalna nagrada mogla biti vezana uz postupke vanjskog vrednovanja u visokom obrazovanju (npr. nagrada kao opcionalni dodatni dio reakreditacije ili audita) koji bi dodjeljivala Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO), nadležna agencija za osiguravanje kvalitete. U svrhu dodatnog poticanja studenata na društveni angažman, MZO bi mogao u dodatne kriterije za dodjeljivanje državnih stipendija uključiti sudjelovanje studenata u projektima jačanja društvenog angažmana u visokom obrazovanju.</p>

¹⁴ Više informacija o TEFCE alatima i pružanju stručne pomoći moguće je pronaći na europskoj platformi za društveni angažman u visokom obrazovanju: <https://community-engagement.eu/>

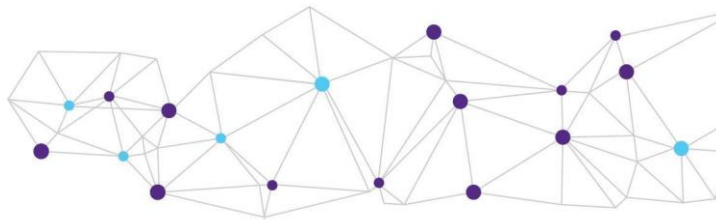
	<p>Također, novi zakon trebao bi potaknuti uspostavu novog organizacijskog ustroja sveučilišta i znanstvenih instituta kroz funkcionalnu integraciju pojedinih sastavnica (Vlada RH, 2021-NPOO), čime bi se ojačali upravljački kapaciteti za strateško upravljanje ljudskim potencijalima na centralnoj razini visokih učilišta te time izbjeglo rasipanje resursa visokih učilišta koji se ulažu u društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti.</p>
<p>5. Izraditi nacionalni akcijski plan razvoja društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti</p>	<p>Analiza izazova i prilika pokazuje da bi putem društvenog angažmana u visokom obrazovanju bilo poželjno s nekoliko ključnih policy instrumenata unaprjeđivati socijalnu dimenziju visokog obrazovanja i stopu stjecanja visokog obrazovanja, društvenu relevantnost i kvalitetu visokoobrazovnih kvalifikacija i studijskih programa, zapošljivost diplomiranih te kompetencije za aktivno građanstvo. Dodatno, putem društvenog angažmana visokih učilišta mogu se rješavati konkretni problemi zajednice unutar koje djeluje visoko učilište. Zbog toga bi bilo dobro razmotriti mogućnost izrade zasebnog nacionalnog akcijskog plana razvoja društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti sa zasebnim tijelima. Time bi se okupili svi policy instrumenti na jednom mjestu i osiguralo bi se strateško upravljanje razvojem društvenog angažmana u visokom obrazovanju u Hrvatskoj.</p>

4. Policy preporuke za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju u Hrvatskoj

a. Dugoročne preporuke (8 -10 godina)

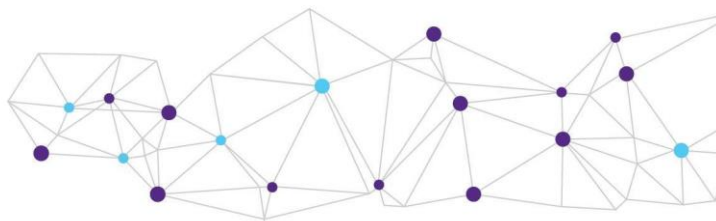
Naslov a.1.	Stvaranje nacionalne mreže za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti
Izazov	<p>Ne postoji mreža ili organizacijska jedinica na nacionalnoj razini koja bi omogućila razmjenu znanja, informacija i primjera dobre prakse društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti.</p>
Pristup	<p>Pružiti sustavne, strukturirane i kompetentne usluge izgradnje kapaciteta pojedincima (zaposlenicima visokih učilišta, studentima, dionicima iz zajednice) i institucijama za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (MZO) bi moglo razmotriti mogućnost uspostave partnerstva s profesionalnom organizacijom koja ima stručnost u društvenom angažmanu u visokom obrazovanju i znanosti kako bi joj delegiralo koordinaciju mreže¹⁵.</p>

¹⁵ Postoji ograničen broj profesionalnih organizacija u Europi koje su posvećene izgradnji kapaciteta za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti. U Irskoj postoji *Campus Engage*, organizacijska jedinica unutar Irskog udruženja sveučilišta (IUA), koji pruža podršku irskim visokim učilištima u implementaciji, razvoju i promociji društvenog angažmana u odnosu na učenje i poučavanje te istraživanje. *Campus Engage* nadzire Upravno vijeće smješteno unutar IUA. Trenutno su svih sedam irskih sveučilišta te Tehničko sveučilište u Dublinu zastupljeni u Upravnom vijeću. Više informacija o *Campus Engage* je dostupno na <https://www.campusengage.ie/>. U Belgiji *Support Centre for Inclusive Higher Education* (SIHO) pomaže nosiocima javnih politika te visokim učilištima u razvoju i implementaciji mjera za jačanje pravičnosti i uključivosti u visokom obrazovanju i znanosti. SIHO vidi uključivost u visokom obrazovanju i znanosti kao važnu polugu za jačanje društvene kohezije i promociju društvene pravde. SIHO je osnovan na temelju zakona i temelji se na partnerstvu pet sveučilišnih udruženja i flamanske vlade. Više informacija o SIHO je dostupno na <https://www.siho.be/en>.

Predložene akcije	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uspostaviti organizacijsku jedinicu koja će upravljati mrežom, pružati stručnu podršku i olakšavati uspostavljanje partnerstva i suradnje sa zajednicom. 2. Mreža bi mogla promicati vrijednost društvenog angažmana među institucijama visokog obrazovanja i njihovim zaposlenicima, studentima i širom zajednicom (kroz kampanje podizanja svijesti). 3. Mreža bi trebala pružiti mogućnosti za profesionalni razvoj i organizirati vršnjačke aktivnosti učenja za razmjenu znanja i primjera dobre prakse društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti među svim dionicima. 4. Uspostavljena organizacijska jedinica trebala bi stvoriti i održavati nacionalnu internetsku platformu za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti na kojoj će se nalaziti korisni resursi, alati i programi stručnog usavršavanja dostupnih svim dionicima uključenima u društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti.
Upravljanje rizicima	<p>Rizik: Nedostatak resursa, političke spremnosti i predanosti ključnih dionika.</p> <p>Smanjiti kroz promotivnu kampanju o društvenom angažmanu i izobrazbu ključnih dionika o društvenom angažmanu u visokom obrazovanju i znanosti.</p>

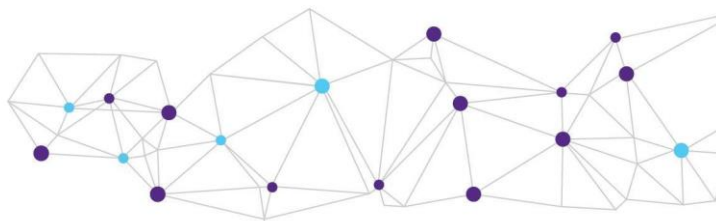
Naslov a.2.	Stvaranje standarda i kriterija za jačanje društvenog angažmana u vanjskom osiguranju kvalitete visokog obrazovanja i znanosti
Izazov	Iako je uključena u standarde za unutarnje osiguranje kvalitete, treća misija visokih učilišta i društveni angažman nisu jednako prepoznati i eksplicitno uključeni u standarde vanjskog osiguranja kvalitete u odnosu na učenje i poučavanje te istraživanje.
Pristup	Uključiti standarde i kriterije za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti u vanjske procjene kvalitete (audit i (re)akreditacija), posebno u odnosu na učenje i poučavanje te istraživanje.
Predložene akcije	<ol style="list-style-type: none"> 1. Agencija za znanost i visoko obrazovanje (AZVO; hrvatska agencija za kvalitetu) mogla bi evaluirati prethodni ciklus vanjskih vrednovanja u visokom obrazovanju i znanosti (drugi ciklus za razdoblje od 2017. do 2022.) te objaviti nalaze – nalazi bi trebali uključiti i evaluaciju standarda koji se odnose na društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti. 2. Akreditacijsko vijeće AZVO-a moglo bi izraditi i usvojiti nove standarde i kriterije za novi ciklus vanjskih vrednovanja, koji bi trebali uključivati i standarde i kriterije za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti, osobito u odnosu na učenje i poučavanje te istraživanje. 3. AZVO bi mogao pratiti i vrednovati primjenu standarda za društveni angažman, koji bi mogli biti uključeni u novi ciklus vanjskih vrednovanja nakon 2022. AZVO, MZO i visoka učilišta trebali bi koristiti prikupljene podatke za unaprjeđenje politika.

Upravljanje rizicima	Rizik: Otpor kreatora politike prema stvaranju standarda kvalitete za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti. Smanjiti pružanjem izobrazbe kreatorima politike o društvenom angažmanu u visokom obrazovanju i znanosti.
-----------------------------	---

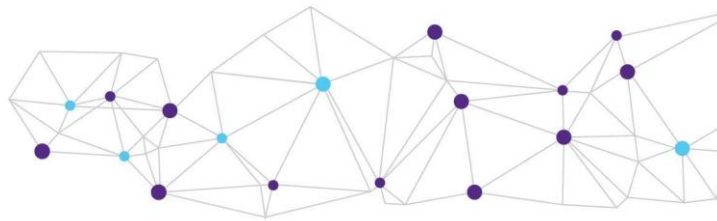
b. Srednjoročne preporuke (4 -7 godina)

Naslov b.1.	Izrada i usvajanje nacionalnog akcijskog plana za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti za razdoblje od 2025. do 2027.
Izazov	Aktivnosti društvenog angažmana visokih učilišta često su fragmentirane, provode se ad hoc i ovise o entuzijazmu zaposlenika visokih učilišta. Postoji potreba za dodatnom i sustavnom podrškom i prepoznavanjem važnosti društvenog angažmana u visokom obrazovanju sa strane institucionalnih, regionalnih i nacionalnih nositelja politika.
Pristup	Integrirati sve policy ciljeve, instrumente i aktivnosti društvenog angažmana u koherentan nacionalni akcijski plan koji bi omogućio strateško upravljanje društvenim angažmanom u visokom obrazovanju i znanosti sa strane institucionalnih, regionalnih i nacionalnih nositelja politika. Uspostaviti partnerstva i suradnje: MZO bi mogao pružati pomoć visokim učilištima i drugim organizacijama u lokalnoj zajednici za uspostavu partnerstva i suradnje u društvenom angažmanu u visokom obrazovanju i znanosti. Ova partnerstva mogu pomoći u optimalnijem korištenju raspoloživih resursa i ekspertize kod svih aktera te time i održivom razvoju društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti.
Predložene akcije	<ol style="list-style-type: none"> 1. MZO bi mogao inicirati međusektorsko nacionalno povjerenstvo za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti. 2. MZO, u suradnji s nacionalnim povjerenstvom, mogao bi izraditi nacionalni akcijski plan za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti, s konkretnim ciljevima, mjerama i indikatorima. Akcijskim planom podijeljena bi bila odgovornost za provedbu pojedinih mjera između nacionalnih i regionalnih vlasti, kao i visokih učilišta. 3. MZO bi trebao usvojiti akcijski plan i započeti njegovu provedbu. 4. MZO bi mogao uspostaviti sustav prikupljanja podataka (vezano uz indikatore navedene u akcijskom planu), praćenja i evaluacije provedbe akcijskog plana. 5. Akcijski plan, pogotovo u dijelu koji se odnosi na istraživanje i inovacije, trebao bi uspostaviti vezu između STEM i IKT područja s društvenim, humanističkim i drugim znanstvenim područjima kako bi se ojačala interdisciplinarnost kao ključni element društvenih inovacija.
Upravljanje rizicima	Rizik: Nedostatak resursa, političke spremnosti i predanosti ključnih dionika.

	Smanjiti kroz informativnu kampanju i izobrazbu ključnih dionika o društvenom angažmanu. Smanjiti upućivanjem na dokumente na europskoj razini koji zahtijevaju nacionalne intervencije za unaprjeđenje društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti (npr. Rimsko priopćenje, 2020b).
--	--

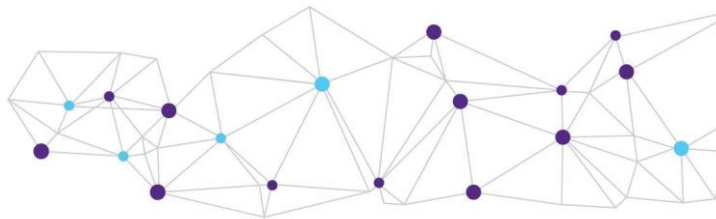
Naslov b.2.	Pružanje financijske podrške kroz fondove EU za provedbu ciljeva društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti
Izazov	Neredovito i ograničeno financiranje društvenog angažmana kroz fondove EU-a. Kratkoročna dostupnost fondova EU-a za društveni angažman uzrokuje fragmentaciju ovih aktivnosti na institucijama visokog obrazovanja i nepostojanje strateškog institucionalnog pristupa društvenom angažmanu. Projektne aktivnosti, organizacijske strukture i zaposlenici na aktivnostima društvenog angažmana vrlo često prestaju s radom čim završe projekti EU-a.
Pristup	Osim programskog financiranja, Vlada RH mogla bi osigurati dodatna projektna sredstva za društveni angažman u visokom obrazovanju kroz otvorene pozive za projekte iz fondova i programa EU-a. Na taj način uspostavila bi stratešku ravnotežu između dugoročnog stabilnog financiranja (programskog financiranja) i kratkoročnog projektnog financiranja.
Predložene akcije	<ol style="list-style-type: none"> 1. MZO bi mogao planirati provedbu i korištenje Europskog socijalnog fonda (ESF) uključivanjem prioriteta vezanih uz društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti u Operativni plan učinkovitih ljudskih potencijala od 2021. do 2027. 2. Odgovorno javno tijelo moglo bi objaviti otvoreni poziv za projekte društvenog angažmana za visoka učilišta, organizacije civilnog društva i druge dionike zajednice. 3. MZO bi mogao pratiti povećanje ulaganja kroz fondove i programe EU-a odgovarajućim pripremama, reformama i poboljšanjima organizacijskih struktura i ljudskih resursa na visokim učilištima i znanstvenim institutima za društveni angažman, putem programskog financiranja. 4. MZO i Agencija za mobilnost i programe EU-a trebali bi nastaviti informirati visoka učilišta, organizacije civilnog društva i druge aktere u visokom obrazovanju o novim mogućnostima financiranja u programu Erasmus+ od 2021. do 2027. koji se odnose na jačanje društvenog angažmana, raznolikosti, pravičnosti i uključivosti u visokom obrazovanju.
Upravljanje rizicima	<p>Rizik: Nedostatak raspoloživih sredstava EU-a i konkurentski prioriteti za financiranje koje osigurava EU. Nedostatak kapaciteta za provedbu projekata EU-a na visokim učilištima i znanstvenim institutima.</p> <p>Smanjiti upućivanjem na dokumente na europskoj razini koji zahtijevaju nacionalne intervencije vezane uz društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti. Smanjiti razvojem kapaciteta visokih učilišta za strateški pristup društvenom angažmanu kroz programsko financiranje.</p>

Naslov b.3.	Unaprjeđenje društvene relevantnosti studijskih programa primjenom društveno korisnog učenja i instrumenata Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (HKO).
Izazov	Niska stopa zapošljivosti nedavno diplomiranih studenata mogla bi se protumačiti time da kompetencije diplomanata nisu dovoljno prepoznate na tržištu rada i/ili da postoji nesklad između stečenih kvalifikacija te društvenih i gospodarskih potreba. To bi moglo ukazivati i na nedostatke u izradi kurikuluma koji nije sustavno usklađen sa sadašnjim i budućim potrebama društva i gospodarstva.
Pristup	Povezati studente i zaposlenike visokih učilišta s dionicima u široj zajednici radi rješavanja konkretnih društvenih problema. To bi moglo povećati zapošljivost diplomanata jer će pridonijeti usklađivanju studijske ponude visokog obrazovanja s potrebama društva, gospodarstva i pojedinaca. To će pružiti studentima i zaposlenicima visokih učilišta osjećaj služenja zajednici i doprinosa javnom dobru.
Predložene akcije	<ol style="list-style-type: none"> 1. MZO bi mogao planirati provedbu i korištenje ESF-a time što će uključiti društveno korisno učenje i upotrebu instrumenata HKO-a za poboljšanje društvene relevantnosti studijskih programa u Operativni plan učinkovitih ljudskih potencijala od 2021. do 2027. 2. Nadležno tijelo javne vlasti trebalo bi otvoriti otvoreni poziv za prijavu projekata društveno korisnog učenja u visokom obrazovanju i projekata za upotrebu instrumenata HKO-a kako bi se povećala društvena relevantnost studijskih programa. Otvoreni poziv trebao bi biti namijenjen visokim učilištima, organizacijama civilnog društva i drugim dionicima zajednice. 3. Nadležno tijelo javne vlasti trebalo bi osigurati da financijska sredstva ESF-a omogućuju visokim učilištima izradu standarda kvalifikacija te njihovo upisivanje u Registar HKO-a. Visoka učilišta trebala bi uskladiti studijske programe s odgovarajućim standardima kvalifikacije. 4. Dionici iz zajednice trebali bi biti uključeni u tijela za provedbu HKO-a kao što su sektorska vijeća i Nacionalno vijeće za razvoj ljudskih potencijala.
Upravljanje rizicima	Rizik: Nedostatak resursa, političke spremnosti i predanosti ključnih dionika. Smanjiti kroz stručno usavršavanje ključnih dionika i promotivnu kampanju o društveno korisnom učenju i instrumentima HKO-a.

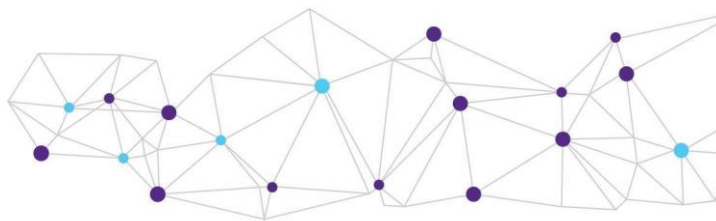
c. Kratkoročne preporuke (1-3 godine)

Naslov c.1.	Uključivanje ciljeva društvenog angažmana u nacionalni akcijski plan za jačanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja u Hrvatskoj za razdoblje od 2023. do 2025.
Izazov	Društveni angažman nije dovoljno prepoznat kao policy područje koje može unaprijediti socijalnu dimenziju visokog obrazovanja.

Pristup	Povezati društveni angažman sa socijalnom dimenzijom visokog obrazovanja, jer aktivnosti društvenog angažmana mogu povećati aspiraciju za visoko obrazovanje, proširiti pristup i povećati završnost u visokom obrazovanju te pridonijeti uspješnom prijelazu iz visokog obrazovanja na tržište rada. Zbog toga aktivnosti društvenog angažmana mogu doprinijeti povećanju stope stjecanja visokog obrazovanja, posebno za podzastupljene i ranjive skupine.
Predložene akcije	<ol style="list-style-type: none"> 1. MZO bi mogao, u međusektorsku nacionalnu skupinu za jačanje socijalne dimenzije, uključiti stručnjake za društveni angažman kao članove. 2. MZO, u suradnji s nacionalnom skupinom, mogao bi izraditi akcijski plan za socijalnu dimenziju, koji sadrži ciljeve vezane uz društveni angažman u visokom obrazovanju usmjerene na jačanje različitosti, pravičnosti i uključivosti u visokom obrazovanju. 3. MZO bi mogao osigurati da ciljevi za društveni angažman sadrže jasne indikatore koji omogućuju uspješno prikupljanje podataka kako bi se uspostavio učinkovit sustav praćenja i evaluacije za provedbu ciljeva društvenog angažmana.
Upravljanje rizicima	Rizik: Nedostatak razumijevanja o ulozi društvenog angažmana za razvoj socijalne dimenzije u visokom obrazovanju; nedostatak predanosti ključnih dionika. Smanjiti kroz informativnu kampanju i stručno usavršavanje o društvenom angažmanu i socijalnoj dimenziji u visokom obrazovanju među ključnim dionicima. Smanjiti upućivanjem na dokumente na europskoj razini koji zahtijevaju nacionalne intervencije povezane s jačanjem društvenog angažmana i poboljšanjem socijalne dimenzije u visokom obrazovanju i znanosti (npr. Rimsko priopćenje, 2020b).

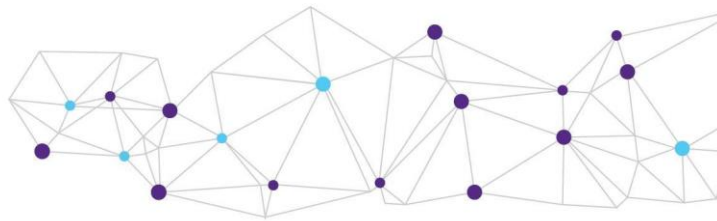
Naslov c.2.	Provedba programskog financiranja javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta koje će uključivati ciljeve i indikatore za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti
Izazov	Sadašnji sustav financiranja visokog obrazovanja i znanosti samo je djelomično vezan uz postizanje nacionalnih strateških ciljeva u visokom obrazovanju, jer nikada nije provedena cjelovita shema programskog financiranja. Iako se pilot sheme programskog financiranja provode od 2012., njihova komponenta temeljena na postignuću nije do 2022. uključivala ciljeve i indikatore za društveni angažman u visokom obrazovanju.
Pristup	Uspostaviti dugoročan i stabilan izvor financiranja društvenog angažmana provedbom cjelovite sheme programskog financiranja između MZO te javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta.

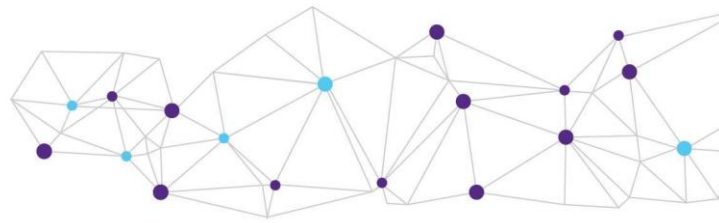
Predložene akcije	<ol style="list-style-type: none"> 1. MZO bi mogao definirati ciljeve, mjere i indikatore za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti u ugovorima o programskom financiranju - MZO bi mogao koristiti TEFCE alate za definiranje navedenih ciljeva, mjera i indikatora¹⁶. 2. MZO bi mogao voditi pregovore s visokim učilištima i znanstvenim institutima te s njima potpisati ugovore o programskom financiranju. 3. MZO bi mogao uspostaviti sustav prikupljanja podataka, praćenja i evaluacije provedbe ugovora o programskom financiranju, posebno u vezi s provedbom ciljeva društvenog angažmana – u tu svrhu može koristiti spomenute TEFCE alate. 4. MZO bi mogao osigurati stručnu pomoć visokim učilištima i znanstvenim institutima o implementaciji ciljeva iz ugovora o programskom financiranju koji se odnose na razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti. Stručna podrška mogla bi se odnositi na korištenje TEFCE alata koji će visokim učilištima i znanstvenim institutima omogućiti sustavno prikupljanje podataka o društvenom angažmanu, procjenu učinka njihovih intervencija vezanih uz društveni angažman i utvrđivanje područja za poboljšanje.
Upravljanje rizicima	<p>Rizik: Otpor tradicionalnih i dezintegriranih sveučilišta prema potpisivanju ugovora o programskom financiranju.</p> <p>Smanjiti opsežnim javnim konzultacijama i pregovorima o ovoj temi. Smanjiti kroz stručno usavršavanje ključnih dionika o provedbi programskog financiranja i o društvenom angažmanu u visokom obrazovanju.</p>

Naslov c.3.	Priznavanje društvenog angažmana kao jednog od kriterija napredovanja u karijeri u visokom obrazovanju i znanosti te kao dio predviđenog nastavnog i istraživačkog opterećenja
Izazov	Društveni angažman nije prepoznat ni kao kriterij za napredovanje u karijeri u visokom obrazovanju i znanosti niti kao dio nastavnog i istraživačkog opterećenja.
Pristup	Ojačati ljudski potencijal potreban za razvoj društvenog angažmana u visokom obrazovanju i znanosti.
Predložene akcije	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj te Hrvatski rektorski zbor mogli bi poboljšati relevantne propise za napredovanje u karijeri u visokom obrazovanju i znanosti na način da društveni angažman bude prepoznat kao jedan od kriterija za napredovanje. 2. Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj te Hrvatski rektorski zbor mogli bi poboljšati relevantne propise koji će prepoznati društveni angažman kao dio nastavnog ili istraživačkog opterećenja. 3. MZO, Nacionalno vijeće za znanost, visoko obrazovanje i tehnološki razvoj te Hrvatski rektorski zbor mogli bi razmotriti pokretanje državne nagrade zaslužnim

¹⁶ Više informacija o TEFCE alatima i podršci stručnjaka potražite na Europskoj platformi za društveni angažman u visokom obrazovanju: <https://community-engagement.eu/>.

	<p>pojedincima na visokim učilištima, znanstvenim institutima i među dionicima zajednice za društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti.</p>
<p>Upravljanje rizicima</p>	<p>Rizik: Otpor u provedbi policy koordinacije između različitih tijela odgovornih za razvoj ljudskih potencijala u visokom obrazovanju i znanosti. Smanjiti promicanjem važnosti društvenog angažmana visokim učilištima te njihovim zaposlenicima, studentima i široj zajednici.</p>

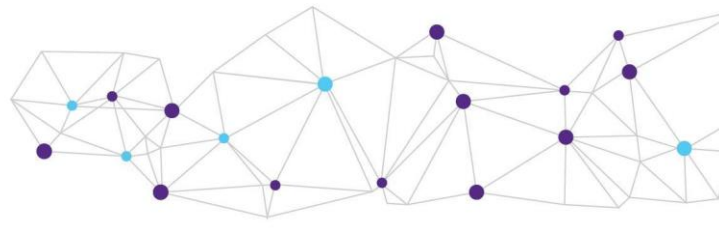
5. Nacionalne konzultacije o policy preporukama s dionicima

Institut za razvoj obrazovanja (IRO) organizirao je 3. studenoga 2022. strukturirani online dijalog o sadržaju ovih preporuka s dionicima visokog obrazovanja, znanosti i civilnog društva u Hrvatskoj. Nacrt ovih policy preporuka, zajedno s popratnim pismom i pitanjima, poslan je dionicima prije online strukturiranog dijaloga održanog 3. studenog 2022. od 13 do 14,30 sati. Online strukturirani dijalog organiziran je na platformi MS Teams, a u njemu je sudjelovalo jedanaest dionika.

Dionici koji su sudjelovali u dijalogu dolazili su iz različitih geografskih lokacija i predstavljali su povoljnu kombinaciju različitih hrvatskih regija i gradova: Rijeke, Zadra, Osijeka i Zagreba. Sudionici su bili zaposlenici sveučilišta (akademsko osoblje, vodstvo sveučilišta), predstavnici Zbora veleučilišta, predstavnici lokalnih vlasti (gradske uprave za obrazovanje), djelatnici organizacija civilnog društva, predstavnici europskih sveučilišnih udruženja, djelatnici Agencije za znanost i visoko obrazovanje te Agencije za mobilnost i programe EU-a.

Dijalog se sastojao od tri dijela: (1) pitanja vezana uz primjere policy intervencija vezanih uz društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti na nacionalnoj i lokalnoj razini, (2) pitanja vezana uz izazove i (3) prilike za poboljšanja javnih politika vezanih uz društveni angažman u visokom obrazovanju i znanosti u Hrvatskoj. Dijalog su moderirala dva istraživača IRO-a, Ninoslav Šćukanec Schmidt i Thomas Farnell. Strukturirani dijalog je snimljen, a odgovori sudionika uključeni su u novu verziju policy preporuka.

Tekst policy preporuka dodatno je poboljšán kroz rasprave među projektnim partnerima unutar projekta SHEFCE i primanjem pisanih komentara od jednog partnera projekta SHEFCE koji je djelovao kao 'kritički prijatelj' u razdoblju od studenog 2022. do siječnja 2023. Kritički prijatelj za policy preporuke za Hrvatsku bilo je Udruženje katalonskih javnih sveučilišta (ACUP). Hrvatsko Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta dostavilo je pismeno očitovanje na prijedlog policy preporuka u travnju 2023. Konačna verzija policy preporuka uzela je u obzir komentare svih ranije spomenutih dionika. Autor ovih policy preporuka uvrstio je prijedloge dionika u konačnu verziju policy preporuka.

Literatura

Agencija za znanost i visoko obrazovanje [AZVO]. (2017). Analiza petogodišnjeg ciklusa reakreditacije visokih učilišta 2010.-2015. Zagreb: Agencija za znanost i visoko obrazovanje.

Državni zavod za statistiku [DZS]. (2022). Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij u zimskom semestru ak.g. 2021./2022. (priopćenje). Zagreb: Državni zavod za statistiku.

Europska komisija [EK]. (2021a). Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2021. – Hrvatska. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Europska komisija [EK]. (2021b). Education and Training Monitor 2021, Education and Well-being. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Europska komisija/EACEA/Eurydice [EK]. (2022). Towards equity and inclusion in higher education in Europe. Eurydice report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Farnell, T et al. (2020). TEFCE alati za procjenu društvenog angažmana u visokom obrazovanju: okvir za institucionalnu samorefleksiju. Zagreb: Institut za razvoj visokog obrazovanja.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije[MRRFEU]. (2021). Nacionalna razvojna strategija RH do 2030. godine. Zagreb: MRRFEU.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH [MZO]. (2019.) Nacionalni plan za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja u RH 2019.-2021. Zagreb: MZO.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH [MZO]. (2020.) Programsko financiranje javnih visokih učilišta i javnih znanstvenih instituta Zagreb: MZO.

Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH [MZO]. (2022a) Izvješće o provedbi Nacionalnog plana za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja u RH 2019.-2021. Zagreb: MZO.

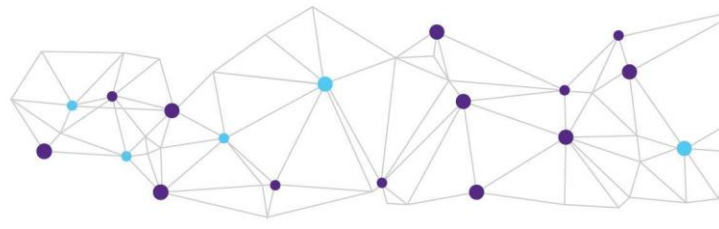
Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH [MZO]. (2022b) Bilješka s 2. sjednice Nacionalne skupine za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja, održane 18.6.2022. Zagreb: MZO.

OECD. (2019). Supporting Entrepreneurship and Innovation in Higher Education in Croatia. Paris: OECD.

Rimac, I. (2021). Istraživačko izvješće projekta EUROSTUDENT VII. Zagreb: MZO.

Rimsko priopćenje. (2020a). European Higher Education Area (EHEA) Ministerial Conference. Dostupno na <http://ehea.info/page-ministerial-declarations-and-communications>

Rimsko priopćenje. (2020b). Annex II to the Rome Ministerial Communiqué: Principles and Guidelines to Strengthen the Social Dimension of Higher Education in the EHEA. EHEA Ministerial Conference. Dostupno na <http://ehea.info/page-ministerial-declarations-and-communications>

Svjetska banka. (2019). Analitička podloga za Nacionalnu razvojnu strategiju RH do 2030: Obrazovanje i vještine. Zagreb: Svjetska banka.

Vlada RH – Ured za udruge. (2017). Upute za prijavitelje (UP.04.2.1.02) – Podrška razvoju partnerstva organizacija civilnog društva i visokoobrazovnih ustanova za provedbu programa društveno korisnog učenja. Europski socijalni fond – Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. Zagreb: Vlada RH.

Vlada RH. (2018). Odluka o programskom financiranju javnih visokih učilišta u RH u akademskim godinama 2018./2019., 2019./2020., 2020./2021. i 202./2022. Zagreb: Vlada RH.

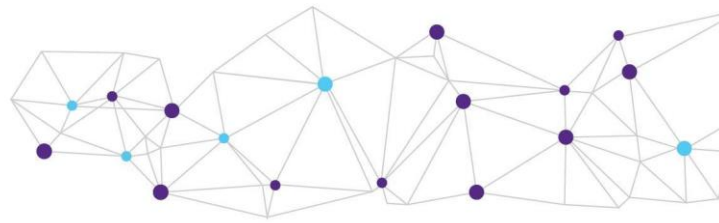
Vlada RH. (2021). Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026 (NPOO). Zagreb: Vlada RH.

Vlada RH. (2022a). Nacrt prijedloga zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti. Zagreb: Vlada RH.

Vlada RH. (2022b, rujan). Konačni prijedlog zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti. Zagreb: Vlada RH.

Vlada RH. (2022c, listopad). Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine. Zagreb: Vlada RH.

Vlada RH. (2022d). Nacionalni program reformi, 2022. Zagreb: Vlada RH.

Dodatak

O autoru

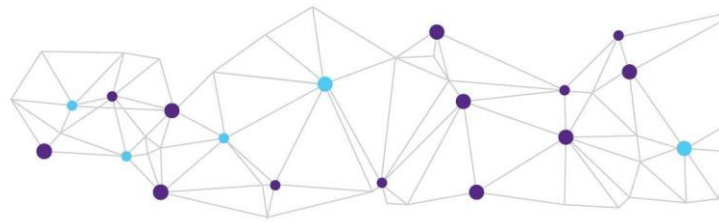
Ninoslav Šćukanec Schmidt osnovao je Institut za razvoj obrazovanja u Zagrebu u Hrvatskoj u kojem obavlja funkciju izvršnog direktora od 1999. Svoju profesionalnu karijeru posvetio je razvoju politika visokog obrazovanja. Njegova glavna područja ekspertize odnose se na strateško upravljanje sustavom i institucijama visokog obrazovanja, socijalnu dimenziju i društveni angažman u visokom obrazovanju, financiranje visokog obrazovanja, osiguravanje kvalitete u obrazovanju te razvoj kvalifikacijskih okvira.

U periodu 2021.-2024. supredsjedava paneuropskom Radnom skupinom za socijalnu dimenziju visokog obrazovanja koja obuhvaća 27 država članica i 5 konzultativnih članica pri Skupini za praćenje Bolonjskog procesa (*Bologna Follow-up Group*). Od 2018.-2021. uspješno je supredsjedao ranijom Savjetodavnom skupinom za socijalnu dimenziju visokog obrazovanja pri Skupini za praćenje Bolonjskog procesa koja je proizvela novi strateški međunarodni dokument „Načela i smjernice za razvoj socijalne dimenzije“, koji bi trebao pomoći 49 zemalja članica Europskog prostora visokog obrazovanja u unapređivanju politike socijalne dimenzije visokog obrazovanja. Imenovan je u Savjetodavnu skupinu sa strane hrvatskog Ministarstva znanosti i obrazovanja kao predstavnik Hrvatske. Član je mreže *European Expert Network on Economics of Education* koja okuplja vodeće europske stručnjake na području obrazovanja i savjetuje Europsku komisiju.

U Hrvatskoj je u periodu 2010.-2019. bio član Akreditacijskog savjeta Agencije za znanost i visoko obrazovanje te od 2013. do 2021. član Upravnog vijeća Nacionalnog centra za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Također, bio je član Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala (2014.-2019.) i član Nacionalne skupine za unapređivanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja (2015.-2021.).

Bio je angažiran kao ekspert za društveni angažman i socijalnu dimenziju visokog obrazovanja u sljedećim projektima financiranim Erasmus+ sredstvima u periodu 2018.-2023.: *TEFCE-Towards a European Framework for Community Engagement in Higher Education*, *SHEFCE-Steering Higher Education for Community Engagement*, *INCLUSIPHE-Inclusive Engagement of Non-Traditional Students in Professional Higher Education* te projekt *Peer Learning Activities and Resources to Underpin the Principles and Guidelines for Social Dimension across the European Higher Education Area*.

Angažiran je kao savjetnik i stručnjak u uglednim međunarodnim organizacijama kao što su Svjetska banka, Vijeće Europe i Europska komisija, različitim vladinim tijelima, visokim učilištima i stručnim organizacijama važnim ne samo za reformu i razvoj visokog obrazovanja, već i za razvoj društva i gospodarstva. Autor je i urednik brojnih stručnih i znanstvenih publikacija važnih za razvoj politika visokog obrazovanja.

O projektu SHEFCE

Ime projekta	<i>Steering Higher Education for Community Engagement</i> (Upravljanje visokim obrazovanjem za društveni angažman)
Akronim projekta	SHEFCE
Početak projekta	1.9.2020.
Trajanje projekta	36 mjeseca
Završetak projekta	31.8.2023.
Nacionalna agencija odgovorna za projekt	HR01 Agencija za mobilnost i programe EU, Hrvatska
Projektne internetske stranice	https://community-engagement.eu/ ; https://www.shefce.eu/ ; https://iro.hr/shefce/

Projektni partneri

	Organizacija	Skraćenica	Zemlja
1	Institut za razvoj obrazovanja – projektni koordinator	IRO	HR
2	<i>University for Continuing Education Krems</i>	UCEK	AT
3	Sveučilište u Rijeci	UNIRI	HR
4	Sveučilište u Ghentu	UG	BE
5	Tehničko sveučilište u Dublinu	TUD	IE
6	Sveučilište u Gironi	UDG	ES
7	<i>Free University of Brussels</i>	VUB	BE
8	Udruženje katalonskih javnih sveučilišta	ACUP	ES
9	<i>Mary Immaculate College</i>	MIC	IE
10	Brodoto	BDT	HR

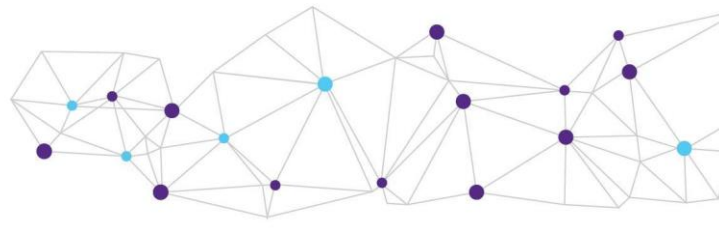
Pridruženi partneri

Savjetodavni odbor

1	Europsko udruženje sveučilišta	EUA
2	Europsko udruženje institucija u visokom obrazovanju	EURASHE
3	Europska studentska unija	ESU
4	Vijeće Europe	CoE
5	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj	OECD

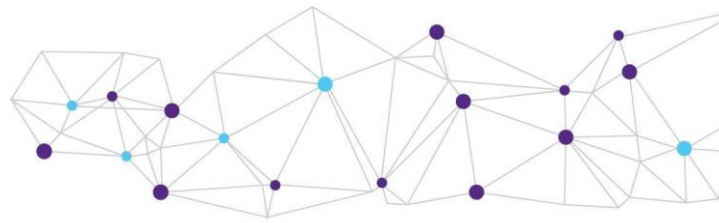
Partneri u diseminaciji informacija

1	<i>Campus Engage</i>	CE
2	<i>European Higher Education Society</i>	EAIR
3	Austrijsko Ministarstvo obrazovanja, znanosti i istraživanja	MESR

Lokalni partneri

1	<i>CitySpark</i>	CS
2	<i>Dublin City Council</i>	DCC
3	<i>Girona City Council</i>	GCC
4	Grad Rijeka	RCC

Kratice

AZVO	Agencija za znanost i visoko obrazovanje
BFUG	<i>Bologna Follow-Up Group</i> (Skupina za praćenje Bolonjskog procesa=
ET	<i>Education and Training Monitor</i> (Pregled obrazovanja i osposobljavanja)
EHEA	<i>European Higher Education Area</i> (Europski prostor visokog obrazovanja)
ESF	Europski socijalni fond
EU	Europska unija
HKO	Hrvatski kvalifikacijski okvir
HR	Hrvatska
IRO	Institut za razvoj obrazovanja
MZO	Hrvatsko Ministarstvo znanosti i obrazovanja
OECD	Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj
TEFCE	Projekt <i>“Towards a European Framework for Community Engagement in Higher Education”</i> (Prema europskom okviru za društveni angažman visokih učilišta), financiran u okviru programa Erasmus+
TEFCE alati	„TEFCE alati za procjenu društvenog angažmana u visokom obrazovanju: okvir za institucionalnu samorefleksiju“ – razvijeni unutar projekta TEFCE
SHEFCE	Projekt <i>“Steering Higher Education for Community Engagement”</i> (Upravljanje visokim obrazovanjem za društveni angažman), financiran u okviru programa Erasmus+